

1. Ở nước ta, phân vùng, quy hoạch đã được triển khai sớm, liên quan tới yêu cầu phát triển nông nghiệp ngay từ đầu thập niên 60, sau đó được mở rộng ra công nghiệp và các lĩnh vực khác. Từ đó đến nay, công tác này đã trải qua nhiều giai đoạn và trở thành công cụ tương đối phổ biến trong sự nghiệp phát triển kinh tế ở nước ta. Sử dụng nó đưa lại nhiều kết quả, có thành tựu và có cả tồn tại.

Thành tựu nổi bật là đã làm thay đổi bộ mặt của nhiều vùng lãnh thổ, phát triển đồng đều hơn nền kinh tế đất nước. Góp phần phân bổ lại lao động xã hội, giảm mật độ dân cư đông đúc ở các miền xuôi. Giúp cho việc sớm khai thác các nguồn tài nguyên (khoáng sản, đất đai hoang hóa...) do việc bố trí các cơ sở gần vùng nguyên liệu.

Tuy nhiên do chưa thấy rõ sự khác nhau của từng vùng lãnh thổ về tài nguyên, lao động, về cơ sở vật chất-kỹ thuật, về trình độ quản lý, nên chúng ta chưa phát huy được thế mạnh của từng vùng và vạch ra bước đi thích hợp cho chúng. Giữa các vùng chưa có sự tác động lên nhau, tạo cho nhau phát triển. Mặt khác cơ chế cấp vốn thời kỳ bao cấp đã tạo ra những tiền đề cho phát triển vùng kém hiệu quả. Vốn đã ít, lại phân tán cho các vùng, các tỉnh, đã làm cho vốn bị chôn, chậm phát huy. Đặc biệt, Nhà nước điều hành phân bổ, phân vùng còn mang nặng nguyên vọng, mong muốn và dùng biện pháp hành chính.

2. Trong thời gian qua, công tác phân vùng, quy hoạch nước ta đã có chuyển hướng theo cơ chế thị trường:

- Chú ý tới phân bổ hiệu quả, đem lại lợi nhuận nhiều và nhanh, chứ không phát triển rải đều;

- Chú ý ngày càng nhiều tới các điều kiện hạ tầng cơ sở, chứ không phải chỉ có khâu sản xuất;

- Chú ý tới vốn, tài chính, kỹ thuật và quản lý, chứ không phải tài nguyên, lao động;

- Chuyển từ điều tiết phân bổ, phân vùng, quy hoạch chủ yếu bằng biện pháp hành chính sang các biện pháp kinh tế.

Thế này, công nghiệp từ chỗ phân bổ rải ra trên nhiều

vùng lãnh thổ có xu hướng phân bố ngày càng tập trung vào một số thành phố lớn (Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, Hải Phòng). Nông nghiệp từ chỗ khai hoang mở rộng diện tích khắp nơi chuyển sang tập trung phát triển các vùng có chọn lựa đảm bảo tỉ suất hàng hóa lớn. Điều kiện hạ tầng cơ sở được quan tâm lớn trong phân bổ, phân vùng, quy hoạch. Vốn và lợi nhuận trở thành nhân tố trội khi chọn vùng quyết định đầu tư. Tuy

chức phân vùng quy hoạch từ trung ương đến địa phương đã bị thu hẹp và mọi hoạt động đã bị chứng lại. Trong thời gian tới, vai trò của phân vùng, quy hoạch không giảm đi mà trở nên rất cần thiết. Bởi lẽ, phân vùng, quy hoạch luôn là công cụ phát triển sản xuất-kinh doanh đem lại hiệu quả:

Thiếu phân vùng, quy hoạch là thiếu sự chọn lựa vùng bố trí các cơ sở sản xuất-kinh doanh đem lại lợi

đem lại hiệu quả kinh tế cao.

4. Trong những năm sau này, để công tác phân vùng, quy hoạch trở thành công cụ cần thiết cho phát triển sản xuất-kinh doanh có hiệu quả, chúng ta cần đổi mới công tác phân vùng, quy hoạch theo hướng sau đây:

- Chuyển từ phát triển đồng đều vùng sang phát triển có trọng điểm, chọn ra các vùng phát triển kinh tế có hiệu quả kinh tế, chứ không phải rải đều cho tất cả các vùng. Như vậy, có vùng phát triển trước, có vùng phát triển sau. Những vùng có sẵn những điều kiện vật chất-kỹ thuật sẽ phát triển trước. Những vùng này sẽ trở thành động lực thúc đẩy phát triển các vùng khác, tiến tới phát triển đồng đều.

Nhà nước thực hiện chính sách xã hội bằng cách phân phối lại thu nhập giữa các vùng.

- Quy hoạch vùng cần bao trùm toàn bộ vấn đề hoạt động kinh tế trên vùng, trong đó cần chú ý ngày càng nhiều đến vai trò tài chính, thuế, kinh doanh, thị trường.

- Phát huy thế mạnh của vùng, đẩy mạnh chuyên môn hóa vùng. Các vùng cần hướng vào các sản phẩm mới, công nghệ mới, tạo ra những hàng hóa chiếm lĩnh thị trường, động lực thúc đẩy phát triển vùng. Đồng thời cần thực hiện đa dạng hóa và đồng bộ hóa vùng.

- Kỹ thuật và phương pháp quản lý cần trở thành những nhân tố quan trọng trong phát triển và phân bổ lực lượng sản xuất vùng.

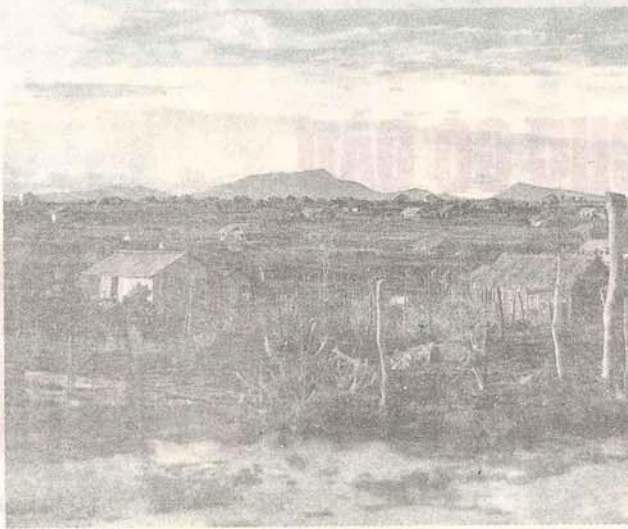
- Tăng cường công tác thông tin, tư vấn kinh tế trong các vùng nhằm phát triển vùng, cũng như hướng các vùng phát triển theo định hướng của Nhà nước.

- Cần nhanh chóng xây dựng chính sách vùng ở nước ta. Nó nhằm thực hiện sự điều tiết của Nhà nước đối với sự phát triển vùng. Cần có chính sách vốn, tín dụng, lãi suất, thuế, giá cả, hạ tầng cơ sở... đối với từng vùng lãnh thổ.

Đổi mới công tác phân vùng, quy hoạch là cần thiết và có nhiều khó khăn. Song cần tích cực thực hiện vì phân vùng, quy hoạch luôn là công cụ hữu ích cho sự nghiệp phát triển ♣

ĐỔI MỚI CÔNG TÁC PHÂN VÙNG QUY HOẠCH Ở NƯỚC TA

PTS. PHƯƠNG NGỌC THẠCH

nhiên, kinh tế ngoài quốc doanh ngày càng tăng mạnh, đầu tư tư nhân và nước ngoài phần nhiều hướng vào các thành phố lớn. Sự bố trí này có phần tự phát, gây khó khăn cho quản lý thành phố. Mặt khác, Nhà nước chưa thể hiện khía cạnh lãnh thổ, ưu tiên vùng trong việc hoạch định chính sách kinh tế. Vì vậy, quản lý nhà nước chưa có tác động tới điều chỉnh phân bổ sản xuất - kinh doanh theo định hướng kế hoạch.

3. Từ năm 1987 đến nay, do sắp xếp lại tổ chức bộ máy nhà nước và cũng do trước đây tác động của phân vùng quy hoạch chưa rõ, các tổ

nhuận lớn, thu hồi vốn nhanh.

Thiếu phân vùng, quy hoạch là thiếu sự phát triển đồng bộ vùng, gây mất cân đối nền kinh tế vùng.

Thiếu phân vùng, quy hoạch là thiếu công cụ vạch ra các vùng có khả năng hiện thực phát triển và do đó vạch ra bước đi của từng vùng.

Thiếu phân vùng, quy hoạch là thiếu công cụ xây dựng cơ cấu nền kinh tế quốc dân theo lãnh thổ.

Như vậy, thiếu phân vùng, quy hoạch sẽ thiếu một trong những công cụ đảm bảo phân bổ các cơ sở sản xuất-kinh doanh và tạo ra cơ cấu lãnh thổ của nền kinh tế